

פירוש

יוצא לאור ע"י בית ההוראה "מעין טהור"

בית ההוראה

מעין טהור

ע"ש מרן הראשיל רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

בנשיאות מורנו הגאון הנדון ר' ברוך שרגא שליט"א
בראשות הר"ג ר' יצחק נסיר שליט"א

רמזת שלמה - גילדה

0527-150-637

הלכה למשה

הלכות אקטואליות ומעשיות
מתוך סדרת הספרים שו"ת הלכה למשה
מאת הרב יצחק נסיר שליט"א
ראש בית ההוראה ומח"ס שו"ת הלכה למשה
ומו"ץ דק"ק מחנה אפרים

לקראת הופעת הספר החדש "פסקי שבת" הנמצא בשלבי עריכה אחרונים,
הננו להביא מקבץ פסקים מצויים שבאו בתוך הספר

[ובאו כאן ללא מקורות הדין שבאו בתוך הספר בהרחבה, מחמת חוסר המקור ושם נתבארו הדברים באורך].

להדליק על ידי מנורת חשמל ו"לד"

מותר להדליק נר שבת על ידי מנורת חשמל, בין במנורת חשמל עם חוט להט (הנקרא מנורת "אגס"), ובין אם זה נורת "פלורסנט" או "לד", כולם דיין אחד להם שאפשר לקיים בהם המצוה ולברך על זה ברכת להדליק נר של שבת. (אבל לנר הבדלה אי אפשר להשתמש באור חשמל). ויש סוברים שאי אפשר לצאת באור החשמל מחמת שהחשמל נעשה בחילול שבת. ולכל הדעות לכתחילה אין להקל ולהדליק נר שבת על ידי מנורת חשמל, ואין זה תקנה אלא כשאין אפשרות כלל להשיג נרות שמן או שעווה.

לטלטל דג חי קפוא

דג מלוח (כמו הערינג' וסרדינים ודומיהם) או דג מעושן, ראויים לאכילה ומותר לטלטל אותם, אבל דג חי אסור לטלטלו. ודג מזן "סלומון" אינו מוקצה בזמננו גם כשהוא חי, הואיל שיש שאוכלים ממנו חי (סושי).

קפה ו"קפסולות קפה"

אבקת קפה מותר לטלטלה, שראוי להכין ממנה קפה, וגם ראוייה לאוכלה כך על ידי עירובה בסוכר. והוא הדין ל"קפסולות קפה" המיועדות לשימוש במכונת קפה (אספרסו), הואיל שאפשר לפתוח את עטיפתם ולהכין ממנה קפה על ידי עירוי מים רותחים. וכן מותר לטלטל פולי קפה קלויים אפילו שאינם טחונים, אולם פולי קפה שאינם קלויים אסורים בטלטול.

ליטול מוקצה מהביוור

אם בא ליטול את ידיו בכיור ורואה שם כלי שמלאכתו לאיסור שיכול להינזק מהמים וכגון עט, ורוצה לטלטלו משם, מותר. וכן הדין אם ילד קטן זרק כלי שמלאכתו לאיסור לתוך האסלה בבית הכסא, שמותר להוציאו משם כשצריך.

שלחו לו דבר מאכל לכבוד שבת

מי ששלחו לו חברים או בני משפחה עוגה בערב שבת לכבוד שבת קודש, ויודע שאינם מקפידים עליו שיאכלנה דוקא בשבת, אינו חייב לאוכלה בשבת דוקא ויכול לשומרה לזמן אחר. ובכלל זה בחורי ישיבה שהוריהם שולחים להם אוכל לשבת שיהיה להם לאכול בישיבה, יכולים לאוכלו ביום שישי בצהריים או לשומרו ליום ראשון. וכן מי שהכין מאכלי שבת ושוב הזמינוהו להתארח במקום אחר, יכול לשמור המאכלים שהכין ליום חול. במה דברים אמורים כשיש לו ממאכל זה או כיוצא בזה לשבת, אבל אם אין לו כיוצא בזה מאכל משובח לשבת, ראוי להקפיד לאכול המאכל בשבת דוקא, ואת הנותר יכול לאכול בימות החול.

חלות טריות

משפחה קטנה שצריכים למעט חלות ואין להם צורך בבצק בשיעור חלה, עדיף שיכינו בכל ערב שבת קצת חלות (הגם שהם פחות משיעור "חלה"), ולא יכינו כמות גדולה כדי שיעור חלה ויקפואו את החלות הנותרות לשבתות שאחריהם. ומכל מקום ראוי לכל אשה להכין עיסה בשיעור חלה ולקיים מצות הפרשת חלה כתיקנה על כל פנים מידי פעם בפעם (וכגון פעם בחודש), ומהבצק הנותר תכין לחמניות לשאר השבוע וכל כיוצא בזה.

מצת אלקטרוני

מצוי כיום מצת אלקטרוני חדש המיועד להדלקת נרות שבת (ונקרא בשם "המאיר"), ובהדלקתו נוצר זרם אש דקה מאוד בין שני חוטים שבראשו, וכשנוגע בפתילת הנר מדליקתו ותוך שתים שלש שניות נדלקת כל הפתילה, ויש בזה "פטנט" שאחרי כמה רגעים (כעשר שניות) נכבה המצת מאליו באופן אוטומטי. ויש שכתבו שאין זה כשר להדלקת נר שבת, אולם למעשה הרי שאין בזה שום פקפוק ומותר להדליק בו לכתחילה, אלא שכשמדליקה תשים לבה שנדלקה כל הפתילה היטב.

קרב חיתוך

"קרב חיתוך" שחותרים עליו ירקות ובשר וכיוצא בזה, אף אם משתמשים בו ברוב הזמן לחיתוך ירקות דק לאוכלם לאחר זמן (וכגון הכנת סלטים לשבת מערב שבת) שיש בזה מלאכת טוחן, מכל מקום הרי הקרב מיועד גם לחיתוך ירקות בחתיכות גדולות, או חתיכות קטנות ולאחר, ולכן דינו ככלי שמלאכתו להיות.

כלי נשיק וגז פלפל

אקדח או רובה, יש אומרים שדינו ככלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לטלטלו בכדי להטיל אימה על חורשי רעה. ויש אומרים שדינו ככלי שמלאכתו להיות. ובכל אופן שיש סכנה להשאיר את האקדח במקום שהוא נמצא, פשוט שמותר לטלטלו גם מחמה לצל. ו"גז-מדמיע" או "גז-פלפל", דינם ככלי שמלאכתו להיות.

לסגור את תריס האויר במזגן

מזגן שפועל, מותר לסגור באופן מכני את התריס-מוצא התעלה המעבירה את אויר המזגן, או לפותחו, וכן מותר לשנות את כיווני האוויר לצדדים. ואין לחוש מחמת נורת הבקרה הקטנה שיש במזגן. אבל מצויים הרבה מזגנים שיש להם חיישן מובנה שמזהה את סגירת התריס, והמנוע מפסיק לעבוד מיד, וכן להיפך בעת שנפתח התריס, ומזגנים אלו אסור לסגור ולפתוח אותם בשבת. [ולמשל במזגן מדגם "פוזיצו" כן הוא. ויש מזגנים שבסגירת התריס המנוע נח מיד כיון שהטרמזוסטט מזהה קור עז באותו מקום כיון שהתריס חונק הכל פנימה והוא נכבה מיד, וכגון "טורנדו 40"-4 כ"ס. וצריך לברר ולבדוק הדבר כל אחד בביתו בימות החול].

מכשירי חשמל עם חוט להט

מכשירי חשמל שמהותם כמהות נר, דהיינו שהחשמל משמש את הדבר המוקצה-חוט להט, אסור לטלטלם. ולכן פלטת שבת, או תנור חימום, שיש בהם סלילים המתלהטים, אסור לטלטלם. והוא הדין לנורת חשמל שיש בתוכה חוט המתלהט כאש. אבל מותר לטלטלם ברגלו. ואם הדרך לטלטל ברגלים, כגון כשהמכשיר על גלגלים, יש לעשותו בשינוי מזה וכגון באחורי רגליו וכדומה. ויש תנורים שברגע שנוגעים בהם מיד הם כבים מאליהם, ובתנורים אלו יש ליזהר שלא להזיזם כלל גם בשינוי הנ"ל.

ללחוץ על מתג החשמל נשהמכשיר כבוי

תאורה או מכשיר חשמלי הפועלים על ידי "שעון שבת", וכעת המכשיר נכבה על ידי השעון, ויש לאדם צורך חשוב שלא ישוב המכשיר לדלוק, מותר ללחוץ על מתג החשמל ולהורידו בזמן שהמכשיר כבוי כדי שלא ידלק שוב לאחר מכן. אבל צריך לעשות תנאי מערב שבת, שיוכל לעשות כן. ותנאי אחד מועיל לכל השנה. וטוב שילחוץ בשינוי.

מד חום

מד חום "כספית" שאין בו פעולה חשמלית, דינו ככלי שמלאכתו להיות. אבל מד חום דיגיטלי שפעולתו כרוכה בהפעלה חשמלית, אין להשתמש בו אלא במקום שיש ספק סכנה.

מכשיר אינהלציה ומכשיר אדים

מכשיר "אינהלציה" הנמצא בבית שיש בו חולה הנצרך לו, ויתכן שיצטרך להשתמש בו, דינו ככלי שמלאכתו לפיקוח נפש שמותר לטלטלו. ואם אין בבית חולה, דינו ככלי שמלאכתו לאיסור. וכן הדין ב"מכשיר אדים".

כרטיסים מגנטיים

כרטיסים מגנטיים, כגון כרטיסי שירותי הבריאות (וזו מצוי כשהחלטים למוקד רפואי בעצם יום השבת והרופא לא יכול להכנס לתיק המבוטח בלי הכרטיס), כספומט, כרטיסי המקוואות (הנקרא צ"פ), מי שמקפיד שלא להשתמש בהם לדבר אחר, יש אומרים שדינם כמוקצה מחמת חסרון כיס, ויש אומרים שדינם ככלי שמלאכתו לאיסור, ויש אומרים שדינם כמוקצה מחמת גופו. ולהלכה נכון להחמיר שלא לטלטלם גם לצורך גופם ומקומם.

כרטיס "רב קו"

כרטיס "רב קו" שאין בו תמונה, דינו כשאר הכרטיסים המגנטיים הנ"ל, ובאלו שמופיע בהם תמונת הנוסע, יש להקל יותר שדינם ככלי שמלאכתו לאיסור.

דיסק און-קי

כרטיס זכרון הנקרא דיסק און-קי (DISK ON KEY), הדבר תלוי מה הוא מכיל, שאם יש בו חומר החשוב לאדם ששמור רק בו, הינו כמוקצה מחמת חסרון כיס, אבל אם יש בו חומר פשוט, דינו ככלי שמלאכתו לאיסור.

קליפות ביצים

קליפות ביצים אינם מוקצה, הואיל וראויים למאכל תרנגולים ותוכים. וראויים גם למאכל אדם באופנים מסויימים.

חיות מחמד

חיות מחמד המשמשים למשחק ושעשוע, יש אומרים שמותר לטלטלם בשבת, ויש אומרים שאסורים בטלטול, וכן עיקר. (וגם לא ילטף את החיה כל שבליטוף הוא מזיז את שערותיה). וכל זה באנשים גדולים, אבל ילדים פחות מגיל מצוות, מותר להם לשחק עם החיות מחמד בשבת, ובלבד שאין במשחק עמהם חשש צידה.

נמלה עוקצת

מי שעלתה נמלה עוקצת על גופו וחושש שתעקוץ אותו, מותר לו לאוחזה ולהסירה מעל גופו, ואם אפשר לו, טוב שינערה מעליו מבלי לגעת בה. אבל נמלה או זבוב המהלכים על השלחן, לא ירימם בידיו ממש, אלא יגרשם על ידי ניפוח פיו. ואם אינו יכול בכך והם מאוסים בעיניו, יכול להרימם בידו.

אופה לחם

מכשיר "אופה לחם", שאופן פעולתו על ידי שמניחים בו קמח ומים ושאר חומרים הנצרכים לעיסה, ואחר כך הוא עושה את כל מלאכת האפייה לבדו ומוציא לחם מוכן ואפוי, אסור ליתן את כל החומרים במכשיר לפני כניסת השבת, ולכוון אותו על ידי שעון שבת שידלק בבוקר של יום שבת, בכדי שיהיה לחם חם וטרי לכבוד שבת.

משחק בגרעיני משמש

גרעיני משמש המשמשים למשחק הילדים (ונקראים גוגואים או אג'ואים), אם נתפרקו מהפרי מערב שבת והילדים שחקו עמהם קודם השבת, הרי מותר לילדים עד גיל מצוות לטלטלם. אבל גרעיני משמש שהתפרקו מהפרי בשבת עצמה, אסורים בטלטול גם לילדים.

ברוך שאמר

שו"ת אקטואליות

ממוה"ר הגאון הגדול ר' ברוך שרגא שליט"א
ראב"ד ירושלים ונשיא בית ההוראה "מעין טהור"

שאלה:

אנחנו מחמירים שלא לאכול דבר מאכל שכתוב עליו שהוא מכיל חלב נכרי וקיבלתי כמה חבילות כאלה. האם מותר לי לתת אותם לשכן שלי שהוא לא מקפיד ע"ז או יש בזה משום ולפני עור לא תתן מכשול?

תשובה:

פשוט הדבר שדבר שהוא אסור באכילה אסור לתת אותו לאחר שיאכל אותו שעובר בזה משום ולפני עור לא תתן מכשול. אולם בדבר שיש בו מחלוקת הפוסקים יש אוסרים ויש מתירים ויש שנוהגים לסמוך על הפוסקים המתירים שהם בעלי הוראה ויש מחמירין.

כתב בשו"ת הריב"א (או"ח סימן יז) מי שנוהג בחומרה בדבר אחד שחושש לדעת האוסרים, אסור לו לתת אותו למי שסומך על המתירין, כגון אדם שלא מעשן ביו"ט מפני שחושש לדעת האוסרים, אין לו לתת את הטבק למי שמקל בזה, כיון שלדעתו אסור לעשן ביו"ט, ואם עבר ונתן עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול. אולם יש פוסקים רבים שחולקים ע"ז וסוברים שזה מותר, והביאו ראיה לזה מגמרא מפורשת במסכת ב"ב (כו.). הגמרא מספרת על רבה בר רב חנן היו לו דקלים על המצר של הפרדס של רב יוסף, והיו באים הציפורים יושבים על עצי הדקל ואח"כ יורדים לפרדס וגורמים הפסדים לרב יוסף. א"ל רב יוסף לרבא בר רב חנן שיקצץ את הדקלים שלו כדי שלא יבואו הציפורים להזיק לו. א"ל רבא בר חנן, למה אני צריך לקצוץ, והלא שמרתי מרחק ד' אמות בהתאם להלכה. ענה לו רב יוסף כל זה נאמר רק לגבי אילנות אבל לגפנים צריך לשמור מרחק יותר גדול. ענה לו רבא בר רב חנן אני יודע שאסור לקצוץ עצי מאכל, אבל אם כבודו סובר שמותר יקצוץ כבודו.

ולפי"ז כיון שהוא לדעתו אסור לקצוץ אילני מאכל איך אמר לרב יוסף שיקצוץ הוא והרשה לו להיכנס לתוך השדה שלו? אלא ודאי שמותר לו לתת לחבירו לעשות דבר שהוא סומך על המתירין. אומנם יש כדי לחלק שכאן זה מותר רק למי שזה מזיק לו, ולכן כיון שההיזק היה לרב יוסף לכן מותר לו. אבל הביאו הפוסקים כמה ראיות מפסיקת הגרגרת ועוד שמותר. **ולכן להלכה** אדם שמחמיר באיזה דבר שהוא בגדר חומרה ויש מתירים מעיקר הדין ורוצה לתת את המוצרים האלו למי שלא מחמיר **מותר לתת לו** כיון שמעיקר הדין זה מותר.

רב אורח

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
מחבר הספר "הנשרות למעשה"

בחזקת בשרי/ חלבי

לפרווה, אז מותר לאוכלו עם חלבי. ולכן בביתנו הפרטי שיש יותר פיקוח על הדבר, קודם שהוכנס מאכל פרווה לכלי הבשרי הוא היה נקי משיורי בשר, אכן הפרווה מותר באכילה עם חלב. אך במקומות ציבור כגון, חנות פלאפל שיש לו מלקחיים שבהם הוא נותן את בשר השווארמה, ולאחר מכן לוקח בהם את כדורי הפלאפל ולא פעם נשאר במלקחיים רצועות בשר, הפלאפל בחזקת בשרי [מחמת הספק ימתין שעה]. ועוד, לא פעם באותו שמן שמטגן את כדורי הפלאפל הוא מטגן שניצל. [במקום ציבור נשאר בשמן שיורי בשר היות והחלפת השמן כאחת לשבוע].

באותם קונדיטוריות שרשום דברי המאפה "בחזקת חלבי" היינו, שהכניסו לתנור מאפים חלביים ולאחר מכן הכניסו דברי מאפה פרווה, נכון שלדעת השו"ע הנז"ל הדבר מותר לאכול את הפרווה בארוחה בשרית. אולם במקומות ציבור הדין שונה. ראשית, יתכן והכניסו את מוצרי המאפה הפרווה יחד באותו זמן עם החלבי ובכהאי גוונא, אף לדעת השו"ע אין להקל. ואף אם נותנים את הפרווה בתנור לאחר החלבי, לא פעם משתמשים באותם מגשים לפרווה ולחלבי ובדרך כלל אינם נקיים לגמרי ולא פעם נשאר בהם שיורי גבינה. וכן, משתמשים באותם מלקחיים, לכן יש להחמיר אף לדעת בני ספרד ולא לאכול את מאפה "הפרווה" בארוחה בשרית.

שאלות רבות ומגוונות מגיעות סביב ענין אכילת דבר פרווה שהוא "בחזקת בשרי", האם צריך להמתין לאחר אכילתו כדין המתנה באכילת בשר שש שעות? ומה ההגדרה של מאפים פרווה "בחזקת חלבי"?

השתמשנו בתנור ביתי לדברי בשר ולאחר מכן אפינו דבר פרווה כגון חלות/ עוגה, האם מותר לאכול את הפרווה בארוחה חלבית? וכן, באופן שקנינו פלאפל שבאותו מקום מוכר גם שווארמה ודברי בשר, האם לאחר אכילת הפלאפל יש להמתין שש שעות? וכיצד עלינו לנהוג בקונדיטוריה שמופיע שילוט המאפים "בחזקת חלבי"?

ידועה ההלכה שלדעת השו"ע (יו"ד סימן צה ס"א) דבר שהוא פרווה שהתבשל/ נאפה בכלי בשרי מותר לאכול את הפרווה יחד עם מאכלי חלב. ולדעת רוב פוסקי בני ספרד, היתר זה אמור אף שהכלי הבשרי הוא בן יומו והוא מה שנקרא בהלכה "נותן טעם בר נותן טעם". ואילו לדעת הרמ"א (שם ס"ב) לא מקילים בבן יומו, אלא אם כן עברו על הכלי עשרים וארבע שעות מאז שהשתמשו בו לבשר ולאחר מכן השתמשו לדבר פרווה, מותר לאוכלו עם חלב. אולם יש להדגיש שאף לדעת השו"ע, כל דין זה אמור כאשר לאחר השימוש בבשרי הכלי היה נקי והשתמשנו בו

היה שווה לחכות!!!

בעזרת ה' יתברך בקרוב יצא לאור הספר הראשון בסדרת ספרי המכון - פסקי הלכה, הספר הנפלא "פסקי שבת", הכולל הלכות שבת להלכה ולמעשה כסדר השלחן ערוך, עם משא ומתן בדברי הפוסקים ומקורות נאמנים.

מאת מורנו ראש בית ההוראה הרב הגאון ר' יניב נסיר שליט"א, ראש בית ההוראה מעין טהור, ומחבר סדרת הספרים שאלות ותשובות הלכה למשה ג' חלקים שרבים נאותו לאורם ומקצת מהנידונים שבאו בהם עלו על גבי עלוננו במדור הלכה למשה.

הספר החדש מעוטף בהסכמות נלהבות מגדולי הדור שליט"א שעינינו בספר ושיבחו אותו במאוד.

מרן הראשון לצייון הגאון ר' יצחק יוסף שליט"א

מרן ראש הישיבה הגאון ר' מאיר מאזוז שליט"א ראש ישיבת נסא רחמים.

ראה ראיתי גליונות הספר הנותן אמר שפר פסקי שבת, אשר חיבר בבור ידיו נפשי היקר והגעילה שוקד כאהלה של תורה לילה כיום יאיר כחשיכה באורה הרה"ג ר' יניב נסיר שליט"א ראש בית ההוראה מעין טהור... והכל עשה כשפה ברורה ובהירות נפלאה, ואף נשא ונתן עמו כמה פעמים ככמה פסקים, וזכה במשך השנים לכתוב כמה וכמה חיבורים נפלאים... דוד יוסף.

הגאון הגדול הרב דוד יוסף שליט"א חבר מועצת חכמי התורה

מוה"ר הגאון הגדול ר' ברוך שרגא שליט"א ראב"ד ירושלים ונשיא בית ההוראה "מעין טהור"

גם אתה יכול להיות שותף בלימוד הלכות שבת למעשה של רבנות לנצח, בוא והיה שותף בהוצאת הספר לאור עולם חייג: 0527-150-637 | 054-658-5002